ההוא בארוז כתיב אלא מהכא יועשו לי

מקדש ושכנתי בתוכם " בין לרבנן ^{*} ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר

דכתיב 2 אורך החצר מאה באמה ורחב

חמשים בחמשים וקומה חמש אמות וכתיב

וחמש עשרה אמה קלעים לכתף וכתיב

ולכתף השנית מזה ומוה לשער החצר

קלעים חמש עשרה אמה מה להלן חמש

ברוחב עשרים אף כאן חמש ברוחב עשרים

פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא

איקרי ואיבעית אימא כי כתיב קלעים חמש

עשרה אמה י לכתף בגובהה הוא דכתיב

גובהה והא כתיב וקומה חמש אמות 6 ההוא

משפת מזבח ולמעלה ורבי יהודה מפתחו של

אולם גמר והא תנן והרחב מעשר אמות

ימעם ולא פליג ר' יהודה אמר מ אביי פליג

בברייתא דתניא זי והרחב מי' אמות ימעם

ר' יהודה _,אומר אינו צריך למעם וליפלוג

במתני' פליג בגובהה וה"ה לרחבה ואכתי

ר' יהודה מפתחו של אולם גמר והתגיא מבוי

שהוא גבוה מכ' אמה ימעט ורבי יהודה

מכשיר עד מ' ונ' אמה ותני בר קפרא עד

מאה בשלמא לבר קפרא גוזמא אלא לרב יהודה מאי גוזמא בשלמא ® לרבי יהודה

ארבעים גמר מפתחו של אולם אלא נ' מנא

ליה א"ר חסדא הא מתניתא אמעיתיה לרב

דתניא 🕫 מבוי שהוא גבוה מכ' אמה יותר

מפתחו של היכל ימעט הוא סבר מדרבגן

מפתחו של היכל גמרי רבי יהודה מפתחו

של אולם גמר ולא היא ר' יהודה מפתחא

דמלכין גמר ורבגן אי מפתחו של היכל

גמירי ליבעו דלתות כהיכל אלמה י תנן

הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה

אומרים לחי או קורה דלתות היכל לצניעות

בעלמא הוא דעבידן אלא מעתה לא תיהני

ליה צורת הפתח דהא היכל צורת הפתח

הויא לו אפילו הכי עשר אמות הוא דרויח

אלמה תנן אם יש לו צורת הפתח אע"פ

שרחב מעשר אָמות אינו צריך למעם מידי

הוא מעמא אלא לרב הא י מתני ליה רב

יהודה לחייָא בר רב קמיה דרב אִינו צריך

למעם וא"ל אתנייה צריך למעם אלא מְעתה

ל) [ל"ל וכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן בין לרבנן כו' כ"א

בשבועות טו:ן, ב) נ״א אל

הכתף, ג) [מנחות י:],

ד) [לקמן י.], ד) [חוספ' רפ"א], ו) לקמן יא:,

ו) [לקמן יא.], ה) [במדבר

ואיבע"א הוא דיבור אחד עם הך דלעיל, י) [בס"א הוא

סה"דו, ל) וועי׳ תום׳ זבחים

בעלמא דיליף מפסי ביראות (ת"י מהר"מ), מ) [וע"ע

תום׳ שבת ם: ד״ה השתחן,

תורה אור השלם

1. וְעְשוּ לִי מִקְּדְשׁ וְשָׁבַנְתִּי בְּתוֹכָם:

2. אֹרֶךּ הֶחְצֵר מֵאָה בָאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִׁים בָאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִׁים

בַּחֲמִשִּׁים וְקֹמֶה חָמֵשׁ אמות שַשׁ מְשְׁזֶר

וחמש עשרה אמה

קלעים לכתף עמדיהם

שְּלשָה: שמות כז יד 4. וְלַבְּתַף הַשַּׁנִית מָזֶּה

וּמֶזֶּה לְשַׁעֵר הָחְצֵר קְלָעִים חֲמֵשׁ עֶשְׁרֵה אַמָּה עַמֻּדִיהָם שְׁלֹשָׁה

הנהות הב"ח

(מ) גמ' והכתיב והומה

חמש אמות (ההוא משפת

מובח ולמעלה) תח"מ ונ"ב

, ייהוא משפת קלעים ולמטה: (3) שם (ל' יחודה מאי ס"ל ההוא

לר' יהודה מאי גוומא בשלמא ארבעים כל"ל

נסלנות לרבי יהודה נמחק: ותיבות לרבי יהודה נמחק: (ג) תום' ד"ה בין לרבנן

וכו׳ כיון דאשכחן פתח היכל ועזרה דהוו גביהי עשרים דאיקרי פתח

:ועוד אי

ואדניהם שלשה:

ואַדניהם נחשת:

שלשה

שמות כה ח

שמות כז יח

ואדניהם

רש"ל כ' דהד

יהכת׳ וקומה חמש אמות. והכת הקובות הבח ההוא משפת מזבח ולמעלה. וזה גם הוא מן שאמרוהו בפר העיקר המצניע, דכתיב אשר על מקיש מזבח למשכן, מה משכז עשר אמות אף מזבח עשר אמות. וכבר הזכרנו בפרק המצניע הדברים שנאמרו במסכת זבחים, ואין אנו טורחין לחזור בהן.

רבינו חננאל ואמרינן אדילפי מפתח אהל מועד לילפו מפתח שער החצר. שהיה גובהו החצר מאה באמה וכו'. הרי חמשים נשארו מז האורך של חצר המשכן, ורוחב כולן רוחבן כולן י חמישים. פרנסנו החצר רחבת המשכן, רחבו עשר . באמה ויש לו אחריו ריוח באמה ויש לו אחורו דיוח בצפון כ' אמה ובדרום כ' אמה, הרי נשאר במזרחו של משכז נ' אמה אורד מזרחה חמשים אמה. עשו בקלעים ט"ו אמה מיכן וט"ו אמה מיכן הרי ל' אמה, נשארו כ' אמה באמצע. וזהו פתח המשכן. ודחינן פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי. איבעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה בגובה הוא דכתיב. בגובה של קלעים וקומה חמש אמות. (ופרכינן) ופרקינן] ההוא משפת המזבח ולמעלה ה' אמות. זו השמועה מפורשת וו וושכוועוז מפוזשות בשחיטת קדשים ששחטן בראשו של מזבח בתחילתו. דתניא א״ל ר׳ בתחילתו. דתניא א"ל ר' יוסי, ואתה אי אתה אומר כן והלא נאמר ואת מסך שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח, מקיש מזבח למשכן, מה משכז י׳ אמות אף מזבח י' אמות. ואומר חמש עשרה אמה קלעים וגו'. הא מה אני מקיים וקומה ברוחב חמש אמות, משפת מזבח ולמעלה. שלא יהא כהן עומד במזבח ועבודה בידו והכל במזבח שכתוב בו רבוע היה המזבח ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה. ותנן עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד, עלה חמש וכנס אמה זהו ומן הסובב ולמטלה שלש ואמה של קרנות הרי עשר. וקשיא לן מכל מקום ט"ו אמה בגובה, בגובה עשרים מנא ליה [דאקרי פתח]. ופרקינן לעולם עד כ׳ יכו קבן אמה פתח מיתקרי והאי דלא עבדו הכא משום בגובה מן המשכן חמש אמות מפני המזבח, יתר של אולם גמר. והתניא מבוי שהוא גבוה מכ׳ אמה ימעט. ר׳ יהוד׳ מכשיר עד מ' ונ' אמה. שהוא גבוה מכ׳ אמה יתר מפתחו של היכל אטעיתיה לרב. הוא סבר מדרבנן מפתחו של היכל

יהוד' נמי מפתחו

בין לרבנן ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר. ארומנה פריך כדפי׳ בקונט׳ דאגובהה לא מלי פריך (ג) כיון דאשכחן דאיקרי פתח היכל ועזרה דהוו גביהי עשרים ועוד אי אגובהה פריך לא

הוה משני מידי פתח שער החצר איקרי דכל שכן לא איקרי פתח

יותר מחמש דשער גדול מפתח אלא ארוחבה פריך דלילפו משער החלר דהוה רוחב כ' כדמייתי מקראי אע"ג דג' עמודים היו עומדים ברוחב הפתח כדמוכחי קראי מ"מ אתי אויר" דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה כדאמר לקמן (ד' י:) ומשני דפתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי ואע"ג דבפרשת במדבר סיני מלינו דאיקרי נמי פתח סתמא אין לחוש הואיל ובשאר מקומות איקרי פתח שער וכענין זה מלינו בהקומץ רבה (מנחות ד׳ לו.) דקחמר מלינו ימין שנקרחת יד דכתיב כי ישית אביו יד ימינו ואידך יד ימין איקרי יד סתמא לא איקרי ואע"ג דבתר הכי כתיב

ויתמוך יד אביו: ש ואיבעית אימא כי כתיב. ט״ו אמות בגובה הוא

דכתיב אבל ברוחב אין שיעור מפורש ואפשר שהיה הפתח רחב עשר או פחות וגרסי' בתר הכי משפת מזבח ולמעלה והיינו כר' יוסי דבפ' קדשי קדשים (זכחים ד' נט:) דאמר מובח גובהו י' אמות פי שנים כאורכו והקלעים סביב ט"ו שלא יהא כהן עומד ועבודה בידו וכל העם רואין אותו והא דכתיב בקלעים וקומה ה׳ אמות היינו משפת מזבח ולמעלה והא דכתיב במזבח (שמות כז) ושלש אמות קומתו היינו משפת סובב ולמעלה ור׳ יהודה פליג התם דהמזבח ג' אמות דברים ככתבן והקלעים גובהן ה' והאי שינויא בתרא דהכא לא משני לר' יהודה אלא לרבנן דלר' יהודה קלעים ט"ו אמות לאו בגובהן כתיב וח"ת מחי פריך שחני פתח החלר דהוה ליה לורת הפתח שהכלונסות היו על גבי ווי עמודים שהקלעים תלויים בהן וי"ל דאמר לקמן (ד' יא.) דנורת הפתח שעשאה מן הנד לא עשה ולא כלום ועוד דלא קשה מידי דאליבא דרב היימינן ורב תני לריך למעט אע"ג דאית ליה צורת הפתח ולהכי נמי כי פריך בסמוך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והא תנן כו׳ ולא פליג ר' יהודה ולא משני שאני אולם דה"ל צורת הפתח משום דאליבא דרב קיימינן אך קשה דקראי מוכחי

דברוחב כתיב ונראה לרילב"א דמשמע ליה והרחב מי' אמות ימעט אפילו אינו גבוה אלא חמש ולהכי פריך היכא דאינו גבוה אלא ה׳ לילפו מפתח החצר דאפילו רוחב כ׳ הוי פתח ואין נראה למקשה דפתח שער איקרי כיון דנמוך כ"כ ועוד

לא סיהני ליה לורם הפסח. להכשיר רוחבו ביותר מעשר: דבפ׳ מדבר סיני איקרי פתח סתמא ואתי שפיר דגרס בכל הספרים מה להלן גבוה ה' ברוחב כ' ומשני דאפ"ה פתח שער איקרי הואיל ורחב כ"כ והא דאיקרי בפרשת במדבר סיני פתח סתמא אין לחוש

כדפי׳ לעיל י ואיבעית אימא קלעים ט״ו אמה בגובה הוא דכתיב כלומר קרא דויקהל דההוא ודאי ע״כ בגובה נמי כתיב דהא כתיב קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף וגו׳ וכתיב ולכתף השנית מזה ומזה לשער החזר והשתא אי לאו דקרא דלפניו בגובהה כתיב לא הוזרך לכתוב מזה ומזה לשער החצר כיון דכבר פי' צד אחד אלא וודאי קרא קמא איירי בגובה והא דכתיב בקרא קמא עמודיהם שלשה דמשמע דארוחבן קאי י"ל דאדלבתריה קאי וחדע דהמקשה הביא קרא דתרומה חמש עשרה אמה קלעים והמחרץ הביא קרא דויקהל קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף וגם רב אשי שסידר הש"ס הביא למעלה ולכתף השנית מזה ומזה דויקהל ולא הביא קרא דמרומה שהוא אצל הפסוק שהביא תחלה דהיינו ולכתף השנית חמש עשרה קלעים והביאו בשביל שמירץ בזה הפסוק והשתא ודאי הואיל וגובה היה כ"כ פשיטא דנקרא שער ומתחלה לא הקשה אלא דלא משמע ליה דאיקרי שער בעבור גובהו חמש ים:

אבר אביי פליג בברייתא. משמע ולעולם מפחח אולם גמר ומכשיר עד רוחב כ' ° וקשה דלקמן (ד' י.) אמר דלא מכשיר ר' יהודה אבן אבר פניג בבו רואה וחמע ונפוני ומונט גנוו וונפית עד יותב כי יוקטה דנקנון (דיי) מנוי דנמי נוכשיר ו יהדה אלא עד י"ג אמה ושליש 0: עד ארבעים וחמשים אמה. אין להקשות השתא נ' שרי מ' מיצעיא דאיכא למימר מ' ונ' כדאמרי אינשי כדמשמע בפרק מפנין (שבת ד' קסי:) ש: ליבעד דלתות כהיבל. ואע"ג דבאהל מועד שהיה נמי הפתח רחב י' לא היו דלתות ואפי הכי קרי ליה פתח היינו משום שלא היה גבוה אלא י' א"ג ע"כ אהל מועד שלא כדין נקרא פתח שהרי היה פרוץ צמלואו דלא הוה ליה גיפופי: אלא מעתה לא תיהגי ליה צורת הפתח. אבל לא מיהני ליה דלחות לא פריך דפשיטא הואיל ואים ליה דלחות והן ננעלות דהויא כמחינה מעלייתא ולא שייך נמי למיפרך דליבעי נורת הפתח דנורת הפתח לא הוי אלא משום נוי בעלמא אבל האי פריך שפיר דלא מהני ליה לורת הפתח דאי הוה קרוי פתח אף כשגדול ביותר ע"י לורת הפתח היה לו לעשותו שוה לאולם: בדרדי הוא מעמא אלא דרב. ואע"ג דברייתא נמי גמרה מהיכל איכא למימר דפליגא אמתני׳ א"ינ לא נקט היכל אלא לסימנא בעלמא כדאמרינן בסמוך:

ההוא בארון כסיב. שהוא משא בני קהת ועל שם שהוא מקודש משאר המשאות קרוי מקדש: לילפו מפחה שער החלר. ארוחב פריך דתנן במתני' והרחב מעשר אמות ימעט הא אשכחן פתח חלר דהוי עשרים רוחב ואיהרי פתח דכתיבי ואת הלעי החלר ואת מסך פתח

שער החולר בפרשת נשא כתיב אבל אגובה ולמיפסל בגובה יותר מה' אמות לא מצי פריך דהא אשכחן פתח ההיכל דגבוה כ׳ וקא קרי ליה פתח: רוחב חלר המשכן נ' אמה והא דכתיב חמשים בחמשים בפרק ב' (לקמן כג:) מפרש לה ופחחה באמלע רחבה וסתמו בקלעים ט"ו אמה מלד זה של פתח וט"ו אמה מלד זה של פתח נשארו כ' אמה רוחב באמלע כדכתיב חמש עשרה אמה קלעים לכתף וכתף הוא נידו של פתח: מה להלן. גובה חמש שהרי כל קלעי החלר סביב לא היה גובהן אלא חמש כדכתיב (שמות כו) וקומה חמש אמות: בגובהה הוא דכתיב. שגבהו הקלעים המורחיות מזה ומזה לפתח ש"ו אמה יותר משאר קלעי החלר דהוו להו גובה כ׳ ולרוחב לא ניתנה מדה: ההוא. חמש חמות: משפת הלעים ולמעה. למטה מאותן ט"ו שנעדפו מזה ומזה לפתח היו עוד ה' גובה שוה לשחר הקלעים ועליהן ניתוספו ט"ו בגובה מב' עברי הפתח דהוו להו כ'. לישנא אחרינא בגובהה הוא דכתיב דגובה כל קלעי החלר סביב ט"ו אמה אבל לרוחב הפתח לא למדנו שיעור ולהך לישנא גרסינן במסקנא ההוא משפת מזבח ולמעלה שהמזבח גובהו עשר והקלעים גבוהות ממנו חמש דהוו להו ט"ו כדי שלא יהא כהן עומד עליו ועבודה בידו וכל העם רואין אותו מבחוץ. ושתיהן שמעתי וזה עיקר וכן מפורם בזבחים בפ' קדשי קדשים (ד' נט:) והמפרש לשון ראשון טועה הוא שהיה סבור דמאן דפריך לילפו מפתח שער החלר אגובהה פריך למיפסל גובה יותר מה' אמות ומשום הכי אהדר לאוקומי פתח החלר בגובה כ': ולא פליג ר' יהודה. ואי מאולם גמר ליכשר ברוחב כ': ותני בר קפרא. במילתיה דר' יהודה עד מאה אמה: בשלמא לבר קפרא. איכא למימר דר' יהודה מאולם גמר ולא מכשר בגבוה מארבעים והא דתני בר

קפרא ק' גוזמא נקט משום דאכשר

ר' יהודה ביותר מכ' ומשלשים נראים

לבר קפרא גוזמא ונקיט במילמיה טפי: אטעיסיה לרב. דאמר לעיל [ע"א]

ר׳ יהודה לא למדה אלא מפתח אולם

הא מתניתא דלקמיה אטעיתיה: פיתחא דמלכים. סתם פתחי מלכים

גבוהין הרבה: לחי. קנה או לוח נעוך אצל כותל האחד בראשו:

גליון הש"ם גמ' ובין מפתח שער החצר. לה ידעתי לפרש דמה קושיא על ר"י מה נוכל ללמוד מפתח החלר יותר מהלימוד מהאולה הא נה האולם היה רוחב יותר מי ומזה פרכי' באמת אח"כ ומוכחי מזה דר"י פליג על הרוחב עכ"פ איך שייך למינקט הקושיא לר"י לילף והלימוד מאולם הא לריך לענין גבוה יותר מכ׳ לענין גבוה יותר מכ׳ ול״ע: תום' ד״ה אמר וק׳ -לקמו. לא ידעתי שעשו מוה קושיא והניחו בקושיא הא זהו אינו שם משנה או ברייתא רק דרב אחי סבר לומר כן ור"י דחי לה והיא הנותנת וא"כ י"ל דאביי הנותנת וא"כ י"ל דאביי סבר כר"י וגם הא ר"א לא שבני כני דוגט האו די כל כל אמר כן בהחלט אלא דסבר לומר כן ואפשר דקיבל מר"י דוהיא הנותנת:

מוסף רש"י

שהיו הההתים נושאים את המקודשים (שבועות טו:). אפילו יש לו לורת פתח (לקמן יא.).